

करुया मैत्री गणिताशी

कार्यपुस्तिका

इयत्ता : दुसरी

समग्र शिक्षा अंतर्गत

राज्य शैक्षणिक संशोधन व प्रशिक्षण परिषद, महाराष्ट्र, पुणे.

करूया मैत्री गणिताशी : कार्यपुस्तिका : इयत्ता दुसरी

- प्रवर्तक : शालेय शिक्षण विभाग, महाराष्ट्र शासन
- प्रकाशक : राज्य शैक्षणिक संशोधन व प्रशिक्षण परिषद, महाराष्ट्र, पुणे.
- प्रेरणा : मा. वन्दना कृष्णा, (भा.प्र.से.)
अपर मुख्य सचिव, शालेय शिक्षण व क्रीडा विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- मार्गदर्शन : मा. विशाल सोळंकी, (भा.प्र.से.)
आयुक्त (शिक्षण), महाराष्ट्र राज्य, पुणे.
: मा. राहुल द्विवेदी (भा.प्र.से.)
राज्य प्रकल्प संचालक, महाराष्ट्र प्राथमिक शिक्षण परिषद, मुंबई.
- संपादक : मा. दिनकर टेमकर
संचालक, राज्य शैक्षणिक संशोधन व प्रशिक्षण परिषद, महाराष्ट्र, पुणे.
- सहसंपादक : डॉ. विलास पाटील
सहसंचालक, राज्य शैक्षणिक संशोधन व प्रशिक्षण परिषद, महाराष्ट्र, पुणे.
- कार्यकारी संपादक : विकास गरड
प्र. प्राचार्य, राज्य शैक्षणिक संशोधन व प्रशिक्षण परिषद, महाराष्ट्र, पुणे.
डॉ. प्रभाकर क्षीरसागर
वरिष्ठ अधिव्याख्याता, गणित विभाग,
राज्य शैक्षणिक संशोधन व प्रशिक्षण परिषद, महाराष्ट्र, पुणे.
वृषाली गायकवाड
अधिव्याख्याता, गणित विभाग,
राज्य शैक्षणिक संशोधन व प्रशिक्षण परिषद, महाराष्ट्र, पुणे.
- संपादन सहाय्य : वैशाली गाढवे
विषय सहायक, गणित विभाग,
राज्य शैक्षणिक संशोधन व प्रशिक्षण परिषद, महाराष्ट्र, पुणे.
भक्ती जोशी
विषय सहायक, गणित विभाग,
राज्य शैक्षणिक संशोधन व प्रशिक्षण परिषद, महाराष्ट्र, पुणे.
- प्रथम आवृत्ती : जानेवारी २०२१
- प्रती : ७,९४,०००
- अर्थसाहाय्य : समग्र शिक्षा, महाराष्ट्र प्राथमिक शिक्षण परिषद, मुंबई.
- मुद्रक : रुना ग्राफिक्स, पुणे.
- © सर्व हक्क प्रकाशकाच्या स्वाधीन.

करुया मैत्री गणिताशी

कार्यपुस्तिका

इयत्ता : दुसरी

समग्र शिक्षा अंतर्गत

नाव : _____

शाळा : _____

इयत्ता : _____ तुकडी : _____

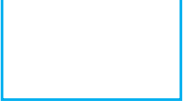

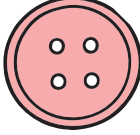
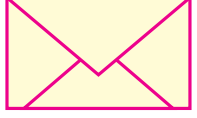
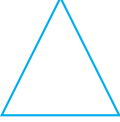

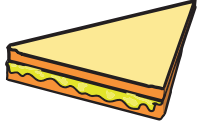

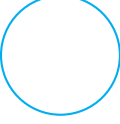

राज्य शैक्षणिक संशोधन व प्रशिक्षण परिषद, महाराष्ट्र, पुणे.

अनुक्रमणिका

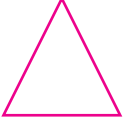
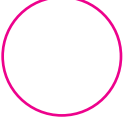
क्र.	स्वाध्याय	पृष्ठ क्र.	क्र.	स्वाध्याय	पृष्ठ क्र.
१.	भौमितिक आकार	१	१३.	क्रमवाचक शब्द	३२
२.	संख्यांची गंमत	५	१४.	चित्रातील गमतीजमती	३३
३.	संख्यांशी खेळूया	८	१५.	बेरीज : हातच्याची	३४
४.	गटाने मोजूया	१०	१६.	वजाबाकी : हातच्याची	३६
५.	चित्ररूपावरून संख्या ओळखूया	११	१७.	नाणी-नोटा	३९
६.	स्थानिक किंमत शोधूया	१२	१८.	लांबी मोजूया	४०
७.	टप्प्याने संख्या मोजूया	१४	१९.	वजन करूया	४१
८.	बेरीज करूया	१६	२०.	धारकता मोजूया	४२
९.	वजाबाकी करूया	१८	२१.	माहितीचे व्यवस्थापन	४३
१०.	वर्षाचे महिने व दिवस	२४	२२.	आकृतिबंध पूर्ण करूया	४५
११.	दिनदर्शिका	२६	२३.	गुणाकार शिकण्यापूर्वी	४६
१२.	लहान-मोठेपणा ठरवूया	२७			

9. भौमितिक आकार

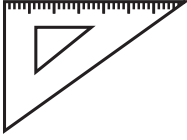

❖ डावीकडील चौकटीत दिसणाऱ्या आकारासारख्या वस्तूवर (✓) अशी खूण कर.

❖ रिकाम्या जागी अचूक शब्द/संख्या लिही.

	मी आहे. मला बाजू व कोपरे आहेत.
	मी आहे. मला बाजू आणि कोपरे आहेत.
	मी आहे. मला बाजू आणि कोपरे आहेत.
	मी आहे. मला वक्र कड आहे. एकही सरळ बाजू नाही. मला कोपरे आहेत.

- ❖ चित्रात दाखविलेल्या वस्तू घेऊन एका कोऱ्या कागदावर ठेव. वस्तूच्या कडांभोवती पेन्सिल फिरवून आकृती काढ व तक्ता पूर्ण कर.

वस्तूचे चित्र	पेन्सिल फिरवून तयार होणारी आकृती	आकृतीचे नाव
		वर्तुळ
	
	
	
	

- ❖ खालील तक्ता पूर्ण कर.

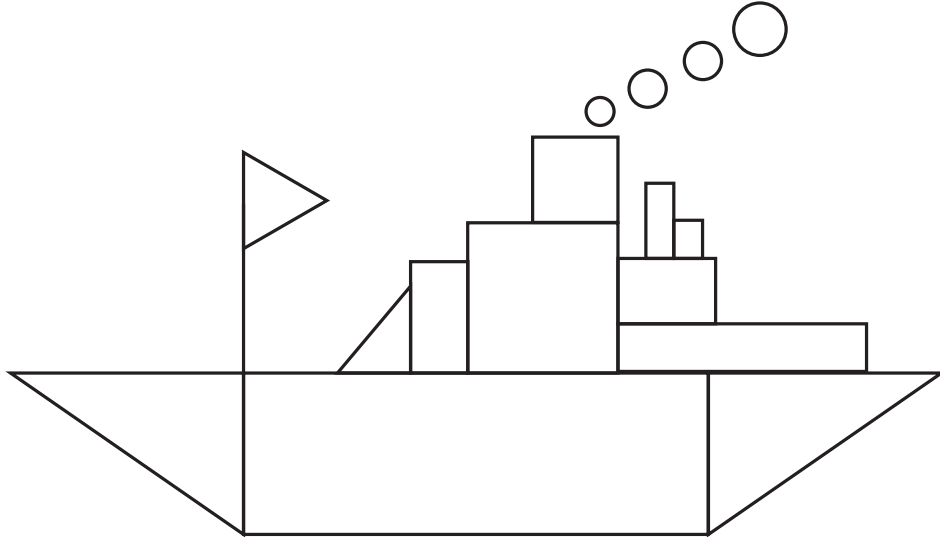
वस्तू	आकार	कडा	कोपरे
		
	इष्टिकाचिती	१२	८
		
		
		

- ❖ चित्रातील कोणती वस्तू घसरते व कोणती वस्तू घरंगळते ते ओळख. वस्तू समोरील चौकटीत (✓) अशी खूण कर.

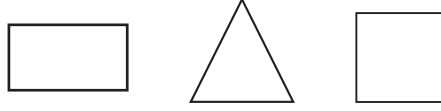
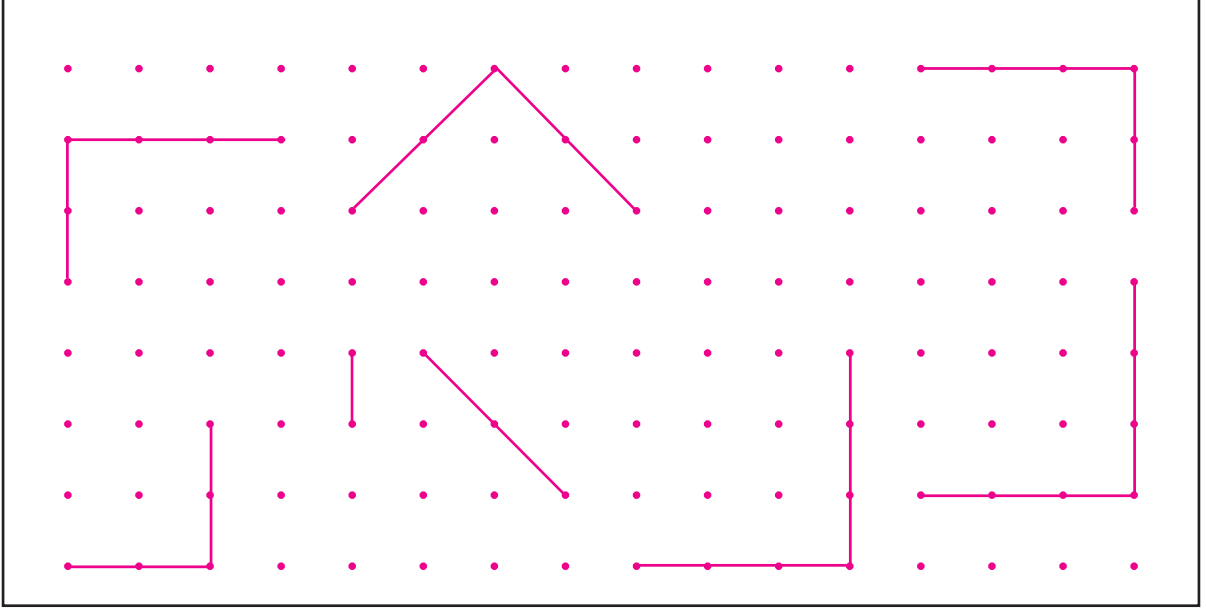
वस्तू	घसरते	घरंगळते	वस्तू	घसरते	घरंगळते
	✓	✓			

- ❖ चित्रातील आयत, चौरस, त्रिकोण आणि वर्तुळ मोजून लिही व चित्र रंगव.

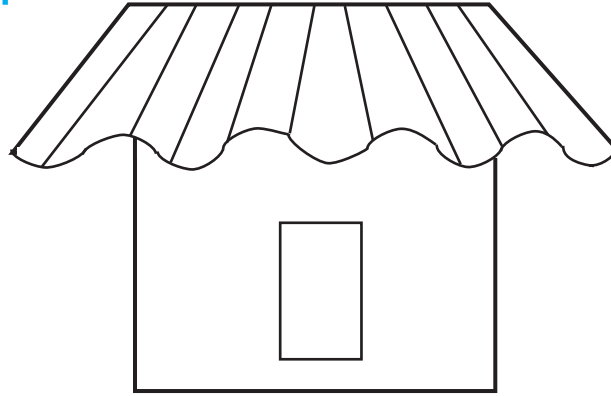

आयत ☐	चौरस ☐	त्रिकोण ☐	वर्तुळ ☐
------------------------------	-------------------------------	----------------------------------	---------------------------------

- ❖ अपूर्ण आकार पूर्ण करण्यासाठी आवश्यक तेवढ्या रेषा काढून त्रिकोण, चौरस आणि आयत तयार कर आणि त्यांची संख्या खालील आकारांमध्ये लिही.

- ❖ चित्र काढण्यासाठी किती तिरप्या, आडव्या, उभ्या आणि वक्र रेषा काढल्या आहेत त्या मोजून लिही.

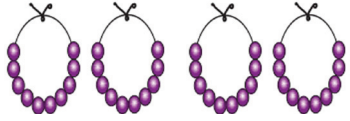

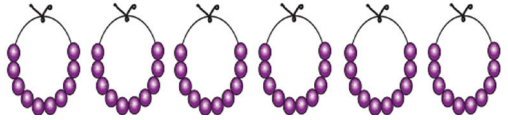

तिरप्या रेषा =	<input type="text"/>	आडव्या रेषा =	<input type="text"/>
उभ्या रेषा =	<input type="text"/>	वक्र रेषा =	<input type="text"/>

❖ दिलेल्या सूचनेनुसार तक्त्यातील संख्यांच्या चौकटीमध्ये रंग भर.

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	<p>संख्या रंग</p> <p>१ ते ५ </p> <p>२६ ते ३० </p> <p>४२ ते ४६ </p> <p>६७ ते ७३ </p> <p>८४ ते ८७ </p> <p>९७ ते १०० </p>
११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०	
२१	२२	२३	२४	२५	२६	२७	२८	२९	३०	
३१	३२	३३	३४	३५	३६	३७	३८	३९	४०	
४१	४२	४३	४४	४५	४६	४७	४८	४९	५०	
५१	५२	५३	५४	५५	५६	५७	५८	५९	६०	
६१	६२	६३	६४	६५	६६	६७	६८	६९	७०	
७१	७२	७३	७४	७५	७६	७७	७८	७९	८०	
८१	८२	८३	८४	८५	८६	८७	८८	८९	९०	
९१	९२	९३	९४	९५	९६	९७	९८	९९	१००	

❖ चित्राचे निरीक्षण करून संख्या अंकांत लिही.

चित्ररूप	संख्या (अंकांत)
	
	
	
	
	

❖ संख्या ओळख व अक्षरांत लिही.

२४ | चौवीस

१९ | _____

३४ | _____

२५ | _____

१४ | _____

३९ | _____

११ | _____

१६ | _____

४३ | _____

१८ | _____

२२ | _____

४९ | _____

❖ संख्या अंकांत लिही.

दहा | १०

बत्तीस | _____

सत्तेचाळीस | _____

सव्वीस | _____

तेवीस | _____

छत्तीस | _____

सतरा | _____

अठरा | _____

एकतीस | _____

बावीस | _____

पस्तीस | _____

चव्वेचाळीस | _____

३. संख्यांशी खेळूया

- ❖ संख्या क्रमाने लिहिल्या आहेत. काही संख्या प्राण्यांच्या मागे लपलेल्या आहेत. कोणत्या प्राण्याच्या मागे कोणती संख्या लपली आहे ते खालील चौकटीत लिही.

१	२	३	४		६	७	८	९	१०
११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८		२०
	२२	२३	२४	२५	२६	२७	२८	२९	३०
३१	३२	३३	३४	३५	३६	३७	३८	३९	
४१	४२	४३	४४		४६	४७	४८	४९	५०
५१	५२	५३	५४	५५	५६	५७		५९	६०
६१		६३	६४	६५	६६	६७	६८		७०
७१	७२	७३	७४	७५		७७	७८	७९	८०
८१	८२	८३	८४	८५	८६	८७	८८		९०
९१	९२		९४	९५	९६	९७	९८	९९	

					
५					
					

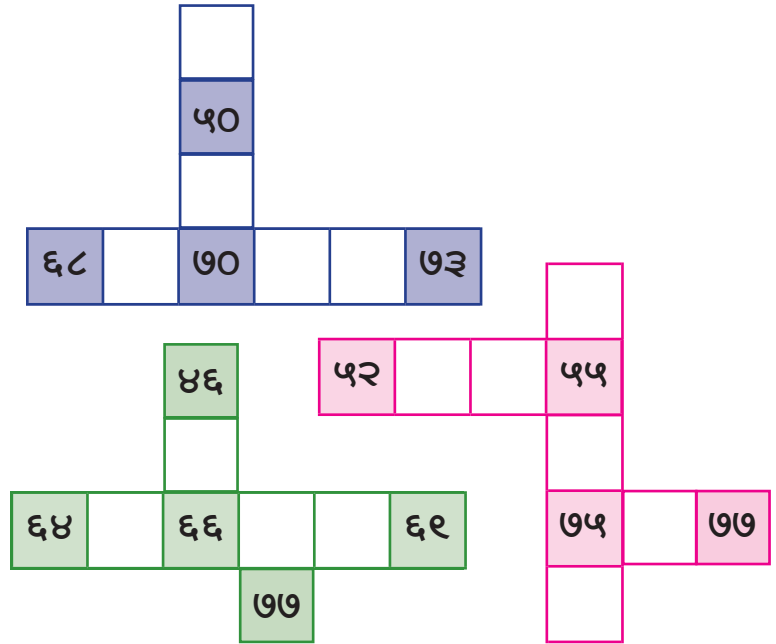
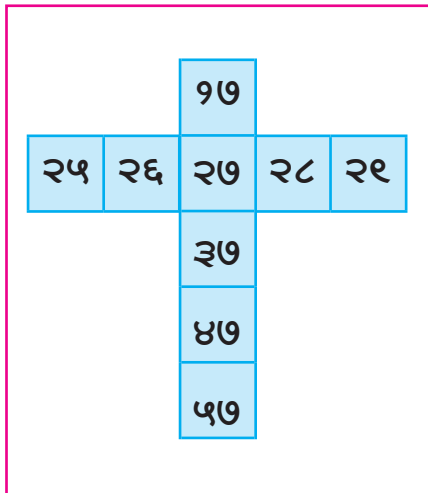
- ❖ ४१ ते ९९ पर्यंत क्रमाने संख्या जोडून राहुलला घरापासून शाळेपर्यंतची वाट दाखव.

५४	५३	५२	४७	४६	४१
५५	५६	५१	४८	४५	४२
५८	५७	५०	४९	४४	४३
५९	६०	६१	६४	६५	६६
८०	७९	६२	६३	६८	६७
८१	७८	७५	७४	६९	७०
८२	७७	७६	७३	७२	७१
८३	८४	९१	९२	९३	९४
८६	८५	९०	९७	९६	९५
८७	८८	८९	९८	९९	

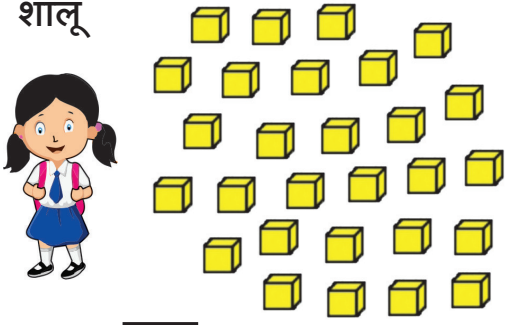
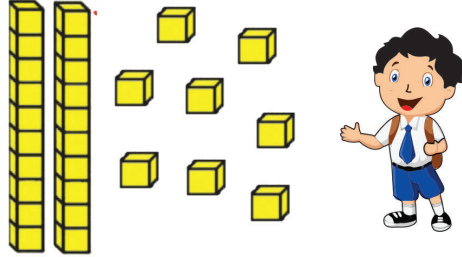

- ❖ निरीक्षण कर व बाजूला दिलेली कोडी सोडव.

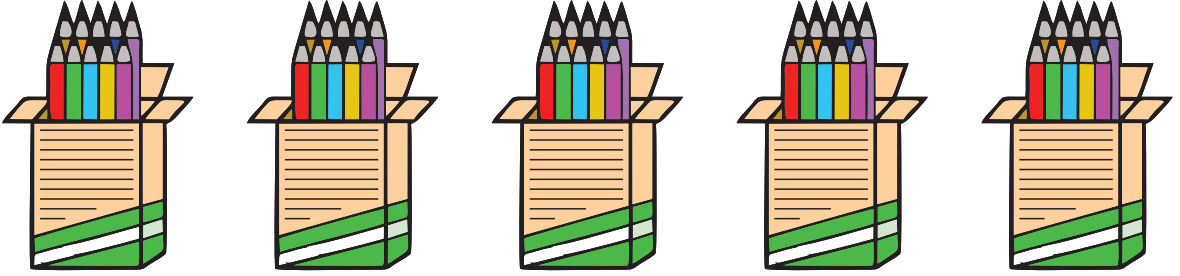
४. गटाने मोजूया

- ❖ शालू व रहिमला एकक व दशक दांड्यांची पेटी देऊन २८ ठोकळे काढावयास सांगितले. त्या दोघांनी वेगवेगळ्या पद्धतीने २८ ठोकळे काढले.

<p>शालू</p> <p>□ एकक</p>	<p>रहिम</p> <p>२८ = २ दशक + □ एकक</p>
--	--

कोणाची मोजणी सोपी व लवकर झाली असेल त्या नावाला ○ कर.

- ❖ पेन्सिल मोजण्यासाठी मेरीला मदत कर.

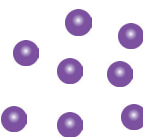
प्रत्येक बॉक्समध्ये किती पेन्सिली आहेत ?

सर्व बॉक्स मिळून एकूण किती पेन्सिली आहेत ?

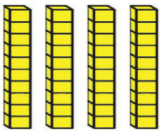

एकूण १०० पेन्सिली होण्यासाठी चित्रात दिल्याप्रमाणे अशाच प्रकारचे अजून किती बॉक्स लागतील ?

५. चित्ररूपावरून संख्या ओळखूया

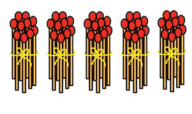
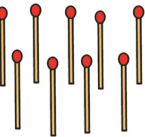
❖ मोज आणि लिही.

दशक	एकक
	
३	८

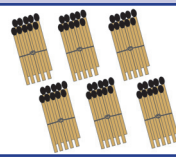
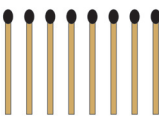
३८

दशक	एकक
	

दशक	एकक
	

दशक	एकक
	

दशक	एकक
	

दशक	एकक
	

❖ संख्या वाच व संख्यादर्शक चित्रे काढ. (दशकदांडे-सुटे/काड्यांचे गठ्ठे/माळ)

१९

दशक	एकक

२७

दशक	एकक

३०

दशक	एकक

३५

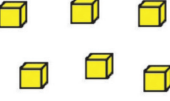
दशक	एकक

४४

दशक	एकक

६. स्थानिक किंमत शोधूया

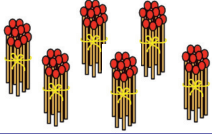
❖ संख्या ओळखून संख्येतील प्रत्येक अंकाची स्थानिक किंमत लिही.

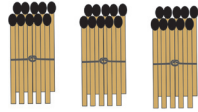
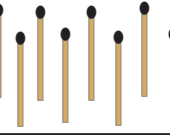
दशक	एकक
	
४	६

स्थानिक किंमत →

४०

६

दशक	एकक
	

दशक	एकक
	

स्थानिक किंमत →

दशक	एकक
	

❖ तक्ता पूर्ण कर.

संख्या	दशक	एकक	५ ची स्थानिक किंमत
५९	५	९	५०
४५	<input type="text"/>	५	५
२५	२	<input type="text"/>	<input type="text"/>
५०	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>

❖ प्रत्येक संख्येतील अधोरेखित अंकाची स्थानिक किंमत लिही.

संख्या	स्थानिक किंमत
<u>३</u> ६	<input type="text"/>
२ <u>०</u>	<input type="text"/>
<u>४</u> ७	<input type="text"/>

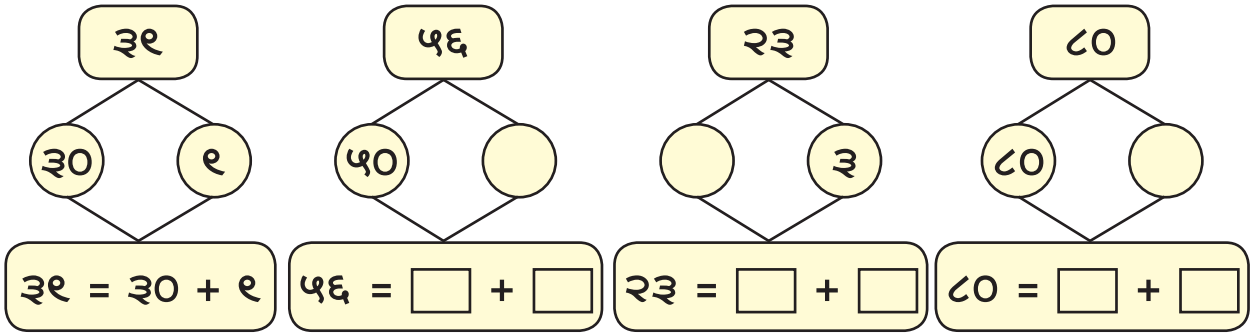
संख्या	स्थानिक किंमत
७ <u>०</u>	<input type="text"/>
८ <u>९</u>	<input type="text"/>
<u>५</u> २	<input type="text"/>

संख्या	स्थानिक किंमत
<u>८</u> ३	<input type="text"/>
६ <u>६</u>	<input type="text"/>
९ <u>७</u>	<input type="text"/>

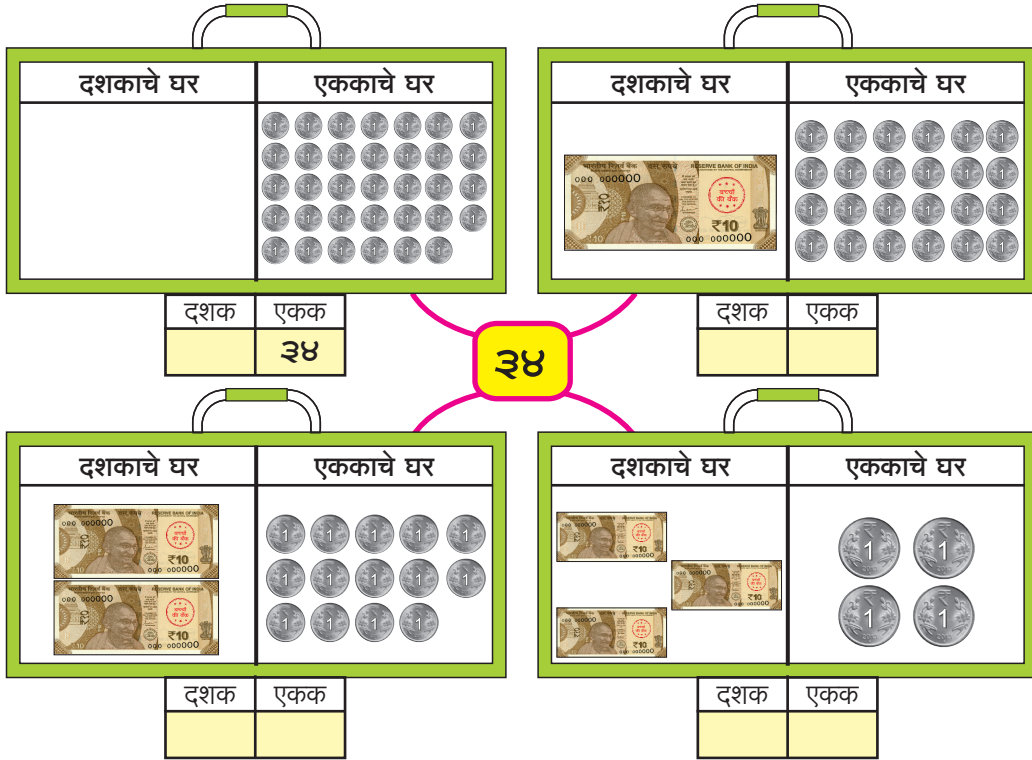
- ❖ एकक स्थानी ४ असलेल्या संख्येला \bigcirc कर व दशक स्थानी ४ असलेल्या संख्येला \square कर.

\square ४३	\bigcirc १४	४०	४२	३४	२४	४१	२६	७४
४६	४५	२४	५४	८४	६४	५७	४७	४८

- ❖ संख्येतील प्रत्येक अंकाची स्थानिक किंमत व विस्तारित रूप लिही.

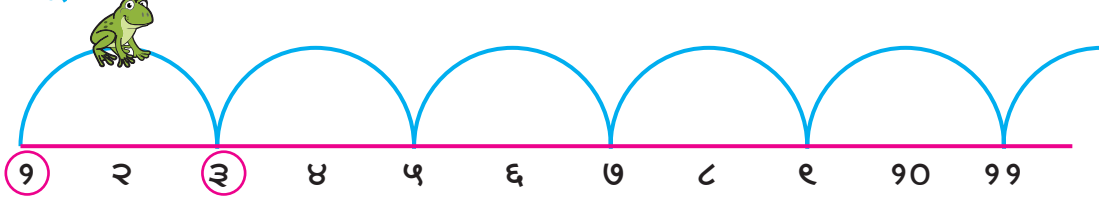

- ❖ एकाच संख्येचे विविध रूप पाहून चौकटीत योग्य संख्या लिही.

७. टप्प्याने संख्या मोजूया

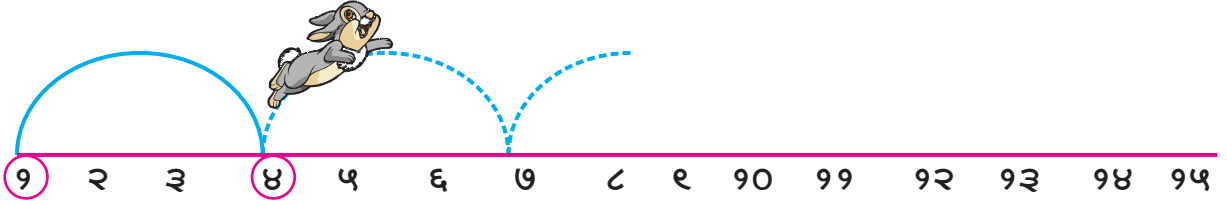
- ❖ बेडूक कोणकोणत्या संख्यांवर उडी मारतो ते पहा.

उड्या मारलेल्या संख्यांना ○ अशी खूण कर व खालील चौकटीत लिही.

१, ३, □, □, □, □

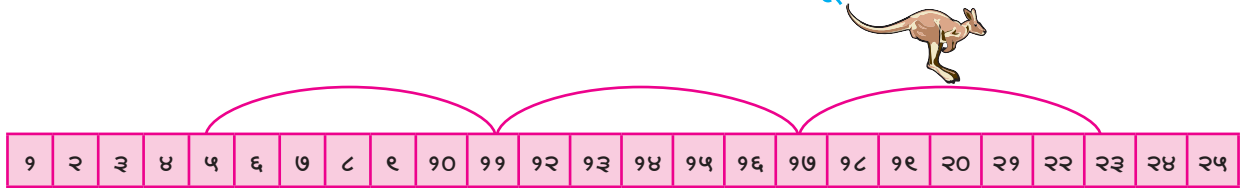
- ❖ ससा कोणकोणत्या संख्यांवर उडी मारतो ते पहा व त्याच टप्प्याने रेषा काढून त्याच्या उड्या पूर्ण कर.

उड्या मारलेल्या संख्यांना ○ अशी खूण कर व खालील चौकटीत लिही.

१, ४, □, □, □

- ❖ कांगारू कोणकोणत्या संख्यांवर उडी मारतो ते पाहून त्या संख्या लिही.

५ ○ ○ ○ ○ ○

- ❖ २ च्या टप्प्याने येणाऱ्या संख्या लिही.

२ ○ ४ ○ ○ ○ ○

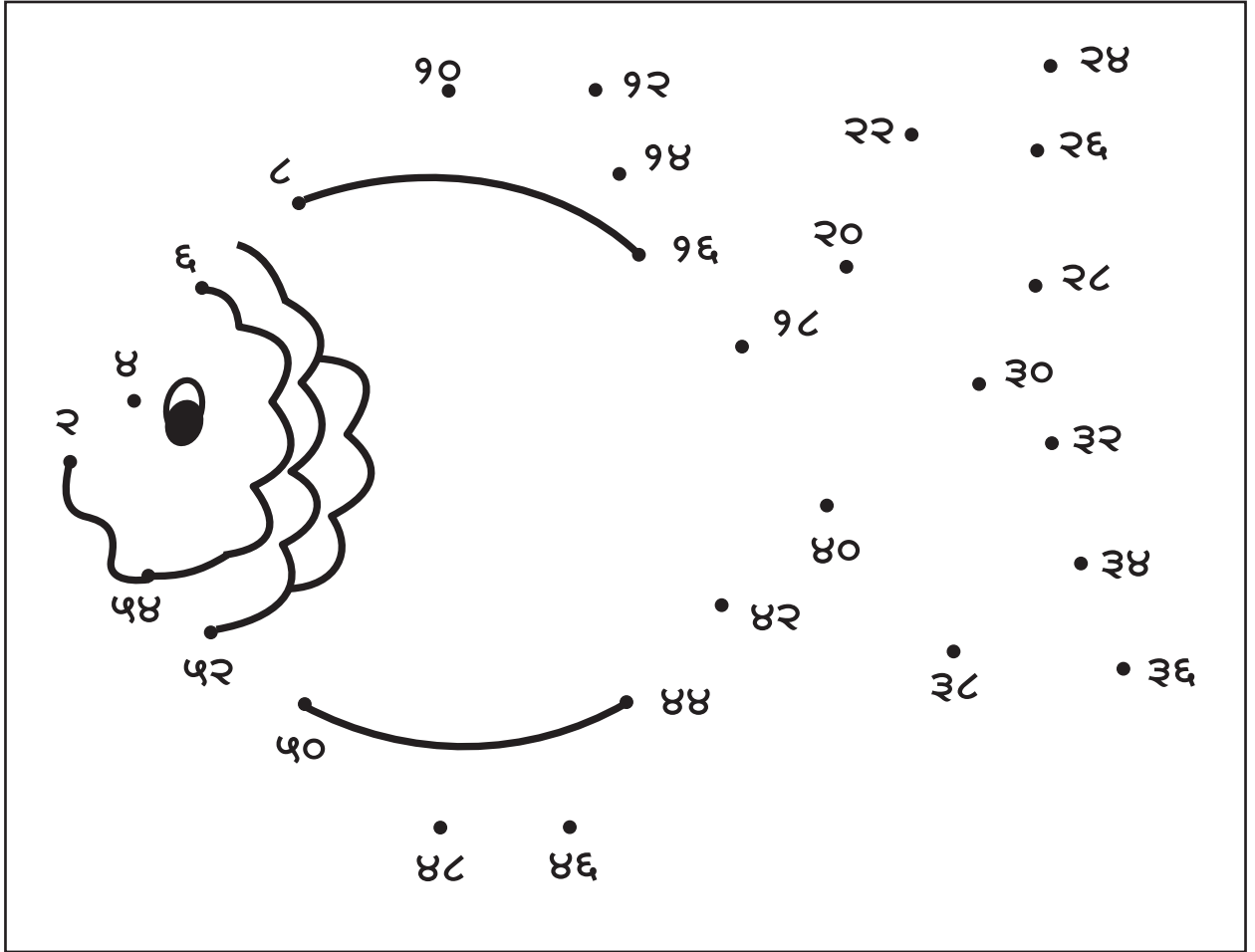
- ❖ ३ च्या टप्प्याने येणाऱ्या संख्या लिही.

○ ६ ○ ९ ○ १२ ○

- ❖ पहिल्या ओळीतील कोणत्याही एका संख्येपासून सुरुवात करून ८ च्या टप्प्याने येणाऱ्या संख्यांना ○ कर.

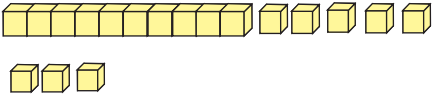
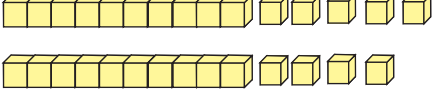
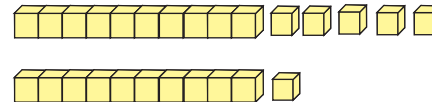
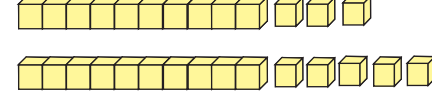
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०
११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०
२१	२२	२३	२४	२५	२६	२७	२८	२९	३०
३१	३२	३३	३४	३५	३६	३७	३८	३९	४०
४१	४२	४३	४४	४५	४६	४७	४८	४९	५०

- ❖ दोनच्या टप्प्याने संख्या जोडून चित्र पूर्ण कर व रंग भर.

८. बेरीज करूया

❖ बेरीज कर.

$\begin{array}{r} 94 \\ + 3 \\ \hline \end{array}$ <input type="text"/>	$\begin{array}{r} 94 \\ + 98 \\ \hline \end{array}$ <input type="text"/>
$\begin{array}{r} 94 \\ + 99 \\ \hline \end{array}$ <input type="text"/>	$\begin{array}{r} 93 \\ + 94 \\ \hline \end{array}$ <input type="text"/>

द	ए
२	३
+	६

द	ए
७	३
+	५

द	ए
९	८
+	१

द	ए
३	३
+	४

द	ए
१	०
+	२

द	ए
४	८
+	०

द	ए
१	९
+	०

द	ए
४	८
+	१

१) आईने ३३ रव्याचे लाडू आणि ४३ बेसनाचे लाडू बनविले, तर तिने एकूण किती लाडू बनविले ?

द	ए
३	३
+	४
७	६

रव्याचे लाडू
बेसनाचे लाडू
एकूण लाडू

२) रमाच्या बागेत पेरूची २५ झाडे आणि चिकूची १३ झाडे आहेत, तर तिच्या बागेतील एकूण झाडे किती ?

द	ए
+	

पेरूची झाडे
चिकूची झाडे
एकूण झाडे

३) सनाजवळ ५० लाल मणी आहेत, सकिनाने तिला ४५ निळे मणी दिले, तर तिच्याजवळ एकूण किती मणी झाले ?

द	ए
+	

सनाकडील लाल मणी
सकिनाकडील निळे मणी
सनाकडील एकूण मणी

४) अभयने ४५ धावा केल्या आणि शाहिदने ५३ धावा केल्या, तर दोघांनी मिळून किती धावा केल्या ?

द	ए
+	

अभयने केलेल्या धावा
शाहिदने केलेल्या धावा
दोघांच्या मिळून धावा

५) शाळेच्या वाचनपेटीत गोष्टींची ३४ आणि कवितांची २३ पुस्तके आहेत, तर वाचनपेटीतील पुस्तकांची एकूण संख्या किती ?

द	ए
+	

गोष्टींची पुस्तके
कवितांची पुस्तके
एकूण पुस्तके

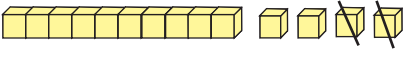
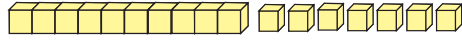
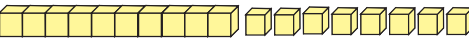
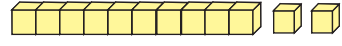
६) धीरजकडे काही रुपये होते. त्याने १३ रुपये खर्च केल्यानंतर २६ रुपये शिल्लक राहिले, तर त्याच्याकडे एकूण किती रुपये होते ?

द	ए
+	

धीरजने खर्च केलेले रुपये
शिल्लक रुपये
एकूण रुपये

९. वजाबाकी करूया

❖ वजाबाकी कर.

$\begin{array}{r} 98 \\ - 2 \\ \hline \end{array}$ <input type="text" value="92"/>	$\begin{array}{r} 99 \\ - 6 \\ \hline \end{array}$ <input type="text"/>
$\begin{array}{r} 98 \\ - 99 \\ \hline \end{array}$ <input type="text"/>	$\begin{array}{r} 92 \\ - 90 \\ \hline \end{array}$ <input type="text"/>

द	ए
८	९
-	
४	४

द	ए
६	२
-	
६	०

द	ए
२	८
-	
२	७

द	ए
१	८
-	
	८

द	ए
३	१
-	
१	१

द	ए
१	३
-	
१	२

द	ए
८	३
-	
७	२

द	ए
९	०
-	
२	०

१) मारियाजवळ १८ बोरे होती, तिने जॉनला ७ बोरे दिली, तर तिच्याकडे किती बोरे शिल्लक राहिली ?

द	ए
१	८
-	७
१	१

मारियाजवळील बोरे
जॉनला दिलेली बोरे
शिल्लक बोरे

२) एका शाळेत ६५ विद्यार्थी आहेत, त्यांपैकी ३४ मुली आहेत, तर मुलांची संख्या किती असेल ?

द	ए
-	

शाळेतील विद्यार्थी
मुलींची संख्या
मुलांची संख्या

३) मैदानावर ८६ प्रेक्षक सामना पाहत होते. जेवणासाठी ३६ प्रेक्षक निघून गेले, तर किती प्रेक्षक शिल्लक राहिले ?

द	ए
-	

मैदानावरील प्रेक्षक
जेवणासाठी गेलेले
शिल्लक प्रेक्षक

४) वीरकडे ४५ सफरचंद आहेत आणि मनजीतकडे १५ पेरू आहेत. पेरूपेक्षा किती सफरचंद जास्त आहेत

द	ए
-	

वीरकडील सफरचंद
मनजीतकडील पेरू
सफरचंद जास्त आहेत

५) सौरभने ७६ धावा केल्या. विराटने ९९ धावा केल्या, तर विराटने सौरभपेक्षा किती धावा जास्त केल्या ?

द	ए
-	

विराटने केलेल्या धावा
सौरभने केलेल्या धावा
विराटने जास्त केलेल्या धावा

६) रामरावांच्या बागेत शेवंतीची २१ रोपे होती. त्यांनी झेंडूची काही रोपे लावल्यानंतर एकूण ३३ रोपे झाली, तर त्यांनी झेंडूची किती रोपे लावली ?

द	ए
-	

बागेतील एकूण रोपे
शेवंतीची रोपे
झेंडूची रोपे

❖ अचूक उत्तराला रिंगण कर.

$$23 + 6 \rightarrow (20, \textcircled{29}, 39)$$

$$42 + 2 \rightarrow (40, 42, 44)$$

$$3 + 42 \rightarrow (48, 44, 46)$$

$$90 + 9 \rightarrow (90, 99, 100)$$

$$96 - 3 \rightarrow (98, 93, 99)$$

$$99 - 0 \rightarrow (99, 99, 100)$$

$$28 - 8 \rightarrow (20, 20, 23)$$

$$40 - 3 \rightarrow (44, 40, 49)$$

❖ चौकटीत योग्य संख्या लिही.

$$99 + 9 = \boxed{20}$$

$$92 + 0 = \boxed{}$$

$$93 + 7 = \boxed{}$$

$$98 + 6 = \boxed{}$$

$$94 + \boxed{} = 20$$

$$\boxed{} + 8 = \boxed{20}$$

$$\boxed{} + \boxed{3} = 20$$

$$90 + \boxed{} = 20$$

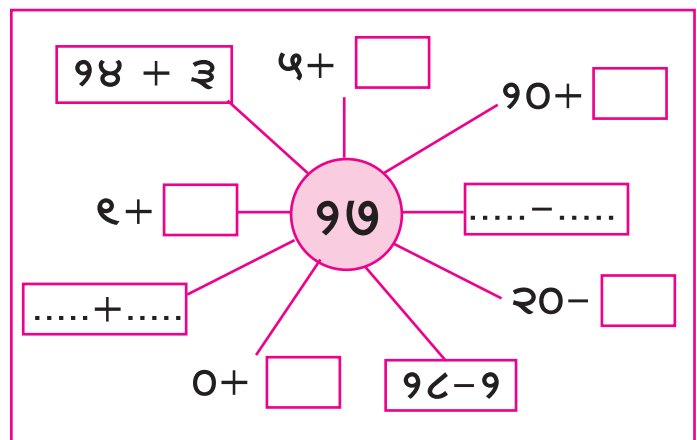
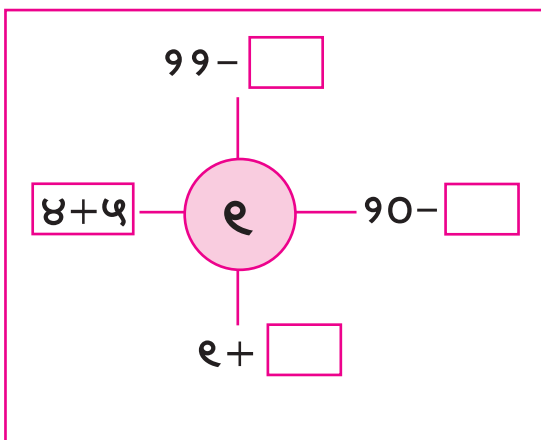
$$99 + \boxed{} = 20$$

$$\boxed{} + 0 = 20$$

$$\boxed{} + \boxed{} = 20$$

$$\boxed{} + \boxed{} = 20$$

❖ योग्य कृती करून चौकटीत संख्या लिही.

❖ सारणी बघ आणि बेरीज कर.

१	११	२१	३१	४१	५१	६१	७१	८१	९१
२	१२	२२	३२	४२	५२	६२	७२	८२	९२
३	१३	२३	३३	४३	५३	६३	७३	८३	९३
४	१४	२४	३४	४४	५४	६४	७४	८४	९४
५	१५	२५	३५	४५	५५	६५	७५	८५	९५
६	१६	२६	३६	४६	५६	६६	७६	८६	९६
७	१७	२७	३७	४७	५७	६७	७७	८७	९७
८	१८	२८	३८	४८	५८	६८	७८	८८	९८
९	१९	२९	३९	४९	५९	६९	७९	८९	९९
१०	२०	३०	४०	५०	६०	७०	८०	९०	१००

$१४ + १० = २४$

$१७ + २० = \underline{\quad}$

$६ + ३० = \underline{\quad}$

$१० + ३० = \underline{\quad}$

$२२ + ४० = \underline{\quad}$

$५४ + २० = \underline{\quad}$

$१० + ६० = \underline{\quad}$

$८६ + १० = \underline{\quad}$

$४४ + ४० = \underline{\quad}$

❖ सारणी पूर्ण कर.

+	१०	११	१२
१	११	१२	१३
२	१२	१३	१४
३	१३	१४	१५

+	७	२	५
२०	२७		
३०			३५
४०		४२	

+	८	१८	२८
५०	५८		
६०		७८	
७०			९८

❖ सारणी बघ आणि वजाबाकी कर.

१	११	२१	३१	४१	५१	६१	७१	८१	९१
२	१२	२२	३२	४२	५२	६२	७२	८२	९२
३	१३	२३	३३	४३	५३	६३	७३	८३	९३
४	१४	२४	३४	४४	५४	६४	७४	८४	९४
५	१५	२५	३५	४५	५५	६५	७५	८५	९५
६	१६	२६	३६	४६	५६	६६	७६	८६	९६
७	१७	२७	३७	४७	५७	६७	७७	८७	९७
८	१८	२८	३८	४८	५८	६८	७८	८८	९८
९	१९	२९	३९	४९	५९	६९	७९	८९	९९
१०	२०	३०	४०	५०	६०	७०	८०	९०	१००

$$१५ - १० = ५$$

$$२७ - २० = \underline{\quad}$$

$$४८ - ३० = \underline{\quad}$$

$$५५ - ४० = \underline{\quad}$$

$$६४ - ५० = \underline{\quad}$$

$$७७ - ६० = \underline{\quad}$$

$$८९ - ७० = \underline{\quad}$$

$$९८ - ८० = \underline{\quad}$$

$$९९ - ९० = \underline{\quad}$$

❖ उदाहरणे तपास आणि चुकलेले असल्यास दुरुस्त कर.

$$५ + १५ = २१ \dots\dots\dots$$

$$४० + ८ = ४८ \dots\dots\dots$$

$$१८ - ७ = १२ \dots\dots\dots$$

$$२४ - ३ = २२ \dots\dots\dots$$

$$८७ + १ = ८९ \dots\dots\dots$$

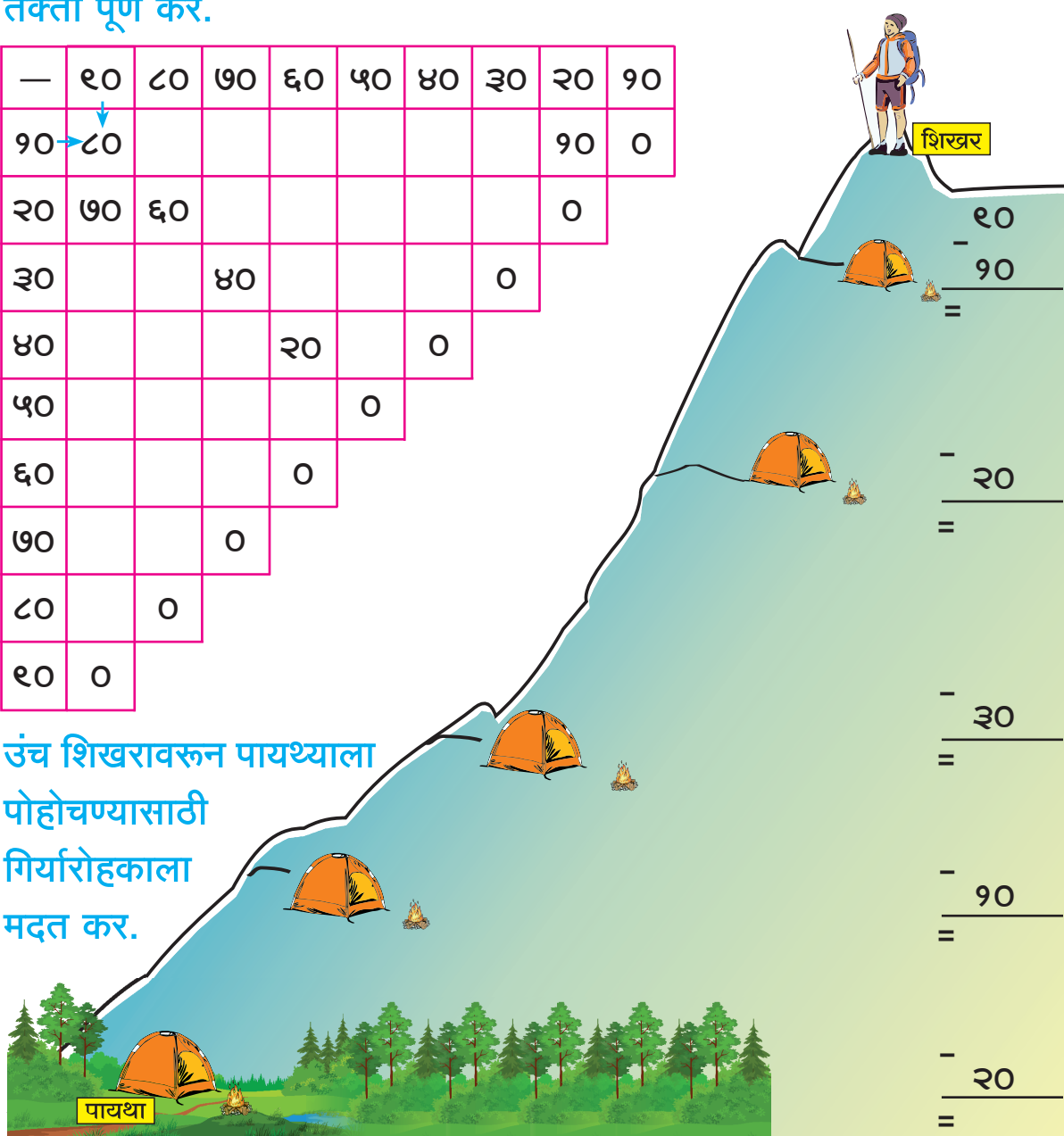
❖ कोडे सोडव.

<table border="1"> <tr><td></td><td>१५</td><td>२५</td></tr> <tr><td>१७</td><td></td><td>३४</td></tr> </table>		१५	२५	१७		३४	<table border="1"> <tr><td>९</td><td></td><td>१७</td></tr> <tr><td></td><td>१०</td><td>२७</td></tr> </table>	९		१७		१०	२७	<table border="1"> <tr><td>१९</td><td></td><td>१६</td></tr> <tr><td></td><td>२</td><td>०</td></tr> </table>	१९		१६		२	०
	१५	२५																		
१७		३४																		
९		१७																		
	१०	२७																		
१९		१६																		
	२	०																		
२७ ३२	२६ १८	१७ <input type="text"/>																		

❖ तक्ता पूर्ण कर.

—	९०	८०	७०	६०	५०	४०	३०	२०	१०
१०	८०							१०	०
२०	७०	६०						०	
३०			४०				०		
४०				२०		०			
५०					०				
६०				०					
७०			०						
८०		०							
९०	०								

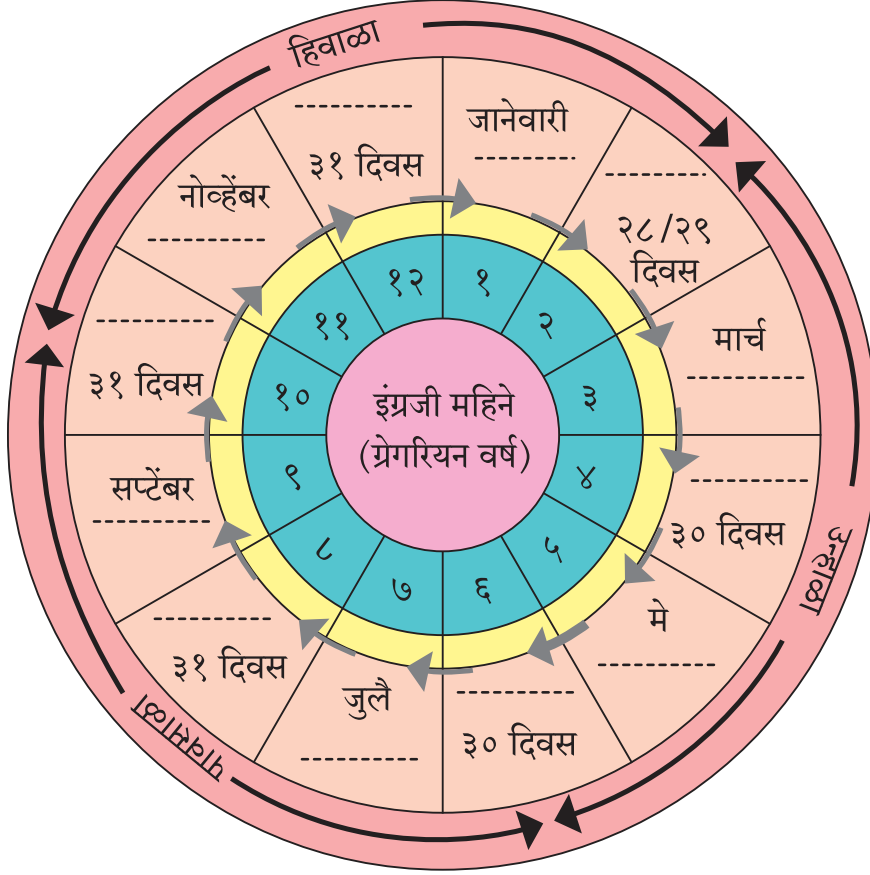
❖ उंच शिखरावरून पायथ्याला पोहोचण्यासाठी गिर्यारोहकाला मदत कर.

१०. वर्षाचे महिने व दिवस

इंग्रजी वर्षाचे महिने

❖ चक्र पूर्ण कर आणि प्रश्नांची उत्तरे लिही.

- १) वर्षातील पहिला महिना :
- २) जूननंतर येणारा महिना :
- ३) मार्च आणि मे यामधील महिना :
- ४) ऑक्टोबरपूर्वी येणारा महिना :
- ५) वर्षातील शेवटचा महिना :
- ६) सर्वात कमी दिवस असलेला महिना :

३० दिवसांचे महिने (संख्या लिही).

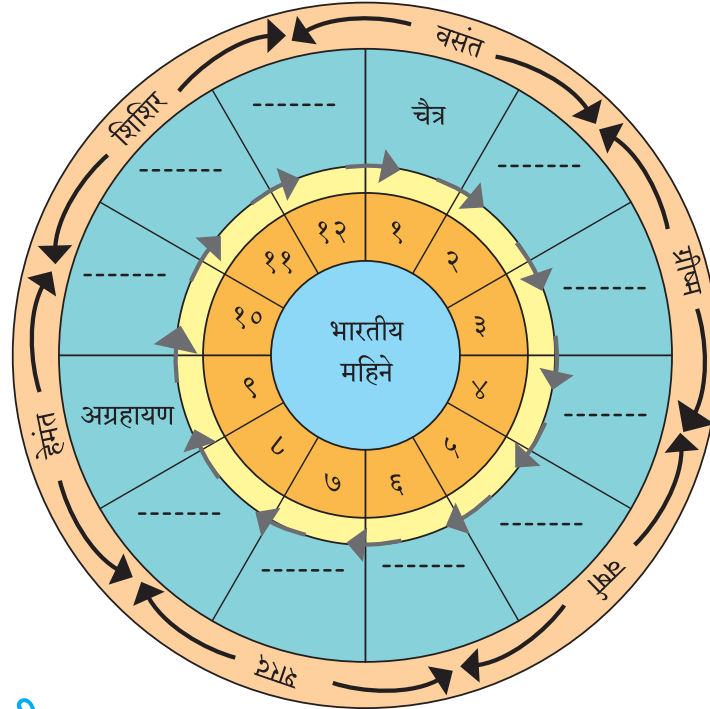
३१ दिवसांचे महिने (संख्या लिही).

❖ चित्राचे निरीक्षण करून योग्य ऋतू लिही.

भारतीय वर्षाचे महिने

❖ चक्र पूर्ण कर.

❖ योग्य महिना लिही.

- १) भारतीय वर्षातील चौथा महिना
- २) अश्विन महिन्यानंतर येणारा महिना
- ३) ज्येष्ठ महिन्यापूर्वी येणारा महिना
- ४) शिशिर ऋतूत येणारे महिने

११. दिनदर्शिका

❖ दिनदर्शिका पाहून खालील प्रश्नांची उत्तरे लिही.

जानेवारी २०२१					
रविवार	३१	३	१०	१७	२४
सोमवार		४	११	१८	२५
मंगळवार		५	१२	१९	२६
बुधवार		६	१३	२०	२७
गुरुवार		७	१४	२१	२८
शुक्रवार	१	८	१५	२२	२९
शनिवार	२	९	१६	२३	३०

- १) जानेवारी महिन्यातील एकूण दिवस :
- २) प्रजासत्ताक दिन येणारी तारीख :
- ३) भूगोल दिन येणारी तारीख :
- ४) रविवारी येणाऱ्या तारखा :,,,,
- ५) १२ तारखेला येणारा वार :
- ६) महिन्यामध्ये पाच वेळा आलेले वार :,,

१२. लहान-मोठेपणा ठरवूया

❖ संख्यांचा लहान-मोठेपणा बघ.

८६, २७ (दशक भिन्न असल्यास)

दशक	एकक
८	६

दशक	एकक
२	७

दशकाची तुलना

८ दशक > २ दशक

८६ > २७

दशक भिन्न असल्यास दशकाची तुलना कर व दोन अंकी संख्यांचा लहान-मोठेपणा ठरव.

२४, २९ (दशक समान असल्यास)

दशक	एकक
२	४

दशक	एकक
२	९

दशकाची तुलना २ = २

एककाची तुलना ४ < ९

२४ < २९

दशक समान असल्यास एककाची तुलना कर व दोन अंकी संख्यांचा लहान-मोठेपणा ठरव.

❖ चौकटीत <, =, > चिन्हाचा वापर कर व संख्यांचा लहान-मोठेपणा दाखव.

४५, ५६

दशक	एकक
४	५

दशक	एकक
५	६

दशकाची तुलना

४ ५

४५ ५६

८९, ८९

दशक	एकक
८	९

दशक	एकक
८	९

दशकाची तुलना ८ ८

एककाची तुलना ९ ९

८९ ८९

२४, ४२

दशक	एकक	दशक	एकक
२	४	४	२

दशकाची तुलना

२ ४

२४ ४२

६४, ६२

दशक	एकक	दशक	एकक
६	४	६	२

दशकाची तुलना ६ ६

एककाची तुलना ४ २

६४ ६२

❖ प्रत्येक चौकटीतील लहान संख्येला ○ कर.

९, ६

१२, २०

७१, ७०

८८, ८५

❖ प्रत्येक चौकटीतील मोठ्या संख्येला ○ कर.

८, १८

१८, ८१

६५, ५०

२६, २२

❖ <, =, > या चिन्हांचा वापर करून लहान-मोठेपणा दाखव.

३५ २४

२९ २९

८२ ४८

३१ २२

४५ ५४

६६ ७६

❖ चौकटीत दोन अंकी योग्य संख्या लिही.

२५ > २०

<

>

=

>

>

❖ चौकटीतील सर्वात लहान संख्येला ○ कर.

६७, १८, ९८

८९, ८८, ९८

७, १८, १७

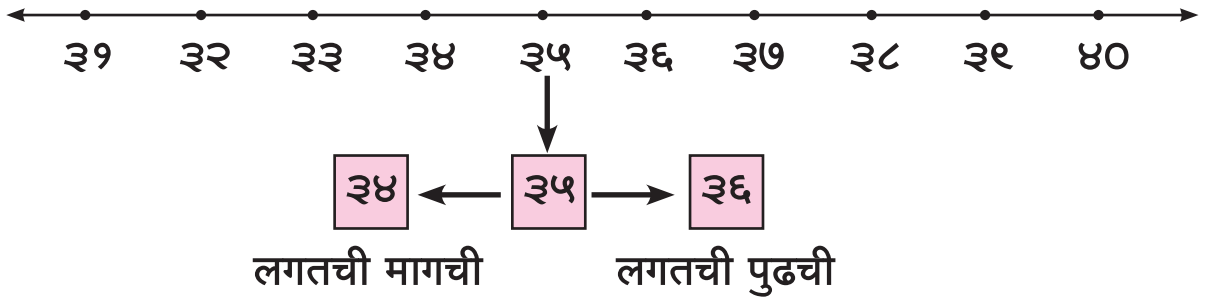
❖ चौकटीतील सर्वात मोठ्या संख्येला ○ कर.

५७, २८, २८

६६, ६८, ७८

६३, ८८, ७७

❖ रेषेवरील संख्या बघ.

❖ रिकाम्या जागी लगतची मागची संख्या लिही.

○ 30 39

○ ७८

○ ४०

○ ६९

○ ४५

○ ३०

○ ७९

○ ९१

❖ रिकाम्या जागी लगतची पुढची संख्या लिही.

४९ ○ ५०

७२ ○

६५ ○

८९ ○

५५ ○

५९ ○

२८ ○

८४ ○

❖ रिकाम्या जागी लगतची मागची व लगतची पुढची संख्या लिही.

२२ २३ २४

७०

२९

९९

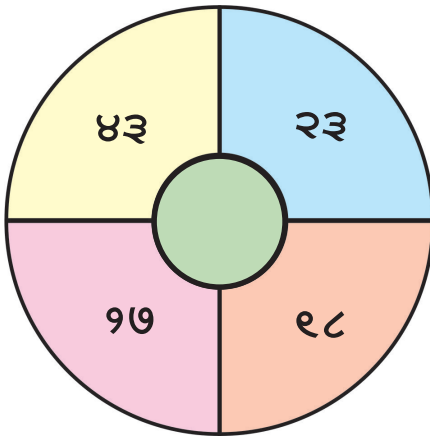
३९

८७

❖ खालील तक्ता पूर्ण कर.

संख्या	सर्वात लहान संख्या	सर्वात मोठी संख्या	चढता क्रम	उतरता क्रम
७७, ५५, ६६	५५	७७	५५ < ६६ < ७७	७७ > ६६ > ५५
२५, ४५, ९४				
२४, ८७, ५६				
६८, ६५, ६६				
९९, ४५, ५४				

❖ संख्याचक्र पाहून चौकटीत योग्य संख्या लिही.

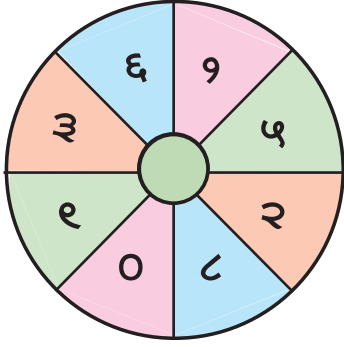
सर्वात लहान संख्या =

सर्वात मोठी संख्या =

संख्यांचा चढता क्रम =

संख्यांचा उतरता क्रम =

❖ संख्याचक्रातील कोणतेही दोन अंक घेऊन संख्या तयार कर.

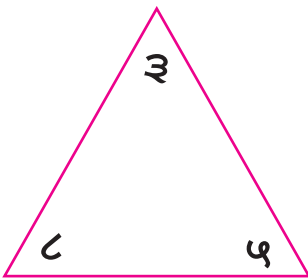

अंक → ५ , ९

संख्या → ९५ , ५९

अंक → ९ , २	अंक → <input type="text"/> , <input type="text"/>
संख्या → <input type="text"/> , <input type="text"/>	संख्या → <input type="text"/> , <input type="text"/>
अंक → <input type="text"/> , <input type="text"/>	अंक → <input type="text"/> , <input type="text"/>
संख्या → <input type="text"/> , <input type="text"/>	संख्या → <input type="text"/> , <input type="text"/>
अंक → <input type="text"/> , <input type="text"/>	अंक → <input type="text"/> , <input type="text"/>
संख्या → <input type="text"/> , <input type="text"/>	संख्या → <input type="text"/> , <input type="text"/>

❖ त्रिकोणातील कोणतेही दोन अंक घेऊन दोन अंकी संख्या (प्रत्येक अंक एकदाच वापरून) तयार कर व त्यांतील लहान व मोठी संख्या लिही.

अंक	तयार होणाऱ्या दोन अंकी संख्या	लहान संख्या	मोठी संख्या
३, ८	३८, ८३	३८	८३

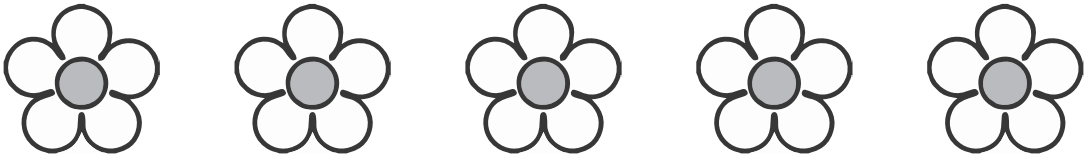
१३. क्रमवाचक शब्द

❖ चित्र बघ आणि उत्तरे लिही.

- १) आगगाडीत एकूण किती जण बसलेले आहेत? ६ यह मूल्यवाचक संख्या है ।
- २) शकील कितव्या डब्यात बसला आहे? सहाव्या ही क्रमवाचक संख्या है ।
- ३) रश्मीच्या डब्याचा क्रमांक कितवा?
- ४) सानिया कितव्या डब्यात बसली आहे?
- ५) सोहमच्या डब्याच्या आधीचा डबा कितवा?
- ६) सुरेशच्या डब्याचा क्रमांक कितवा?

❖ सूचनेनुसार कृती कर.

- १) डावीकडून तिसऱ्या फुलाला लाल रंग दे.
- २) उजवीकडून दुसरे फूल पिवळ्या रंगाने रंगव.
- ३) डावीकडून पहिल्या फुलाला गुलाबी रंग दे.
- ४) उजवीकडून चौथ्या फुलाला निळा रंग दे.
- ५) डावीकडून पाचवे फूल हिरव्या रंगाने रंगव.

१४. चित्रातील गमतीजमती

❖ चित्राचे निरीक्षण करून खालील प्रश्नांची उत्तरे लिही.

चित्रातील टोप्या मोजून लिही.

- १) झाडावर बसलेल्या माकडांची संख्या :
- २) झाडाखाली बसलेल्या माकडांची संख्या :
- ३) टोपलीतील टोप्यांची संख्या :
- ४) माकडांची एकूण संख्या :
- ५) टोप्यांची एकूण संख्या :

१५. बेरीज : हातच्याची

❖ हातच्याची बेरीज कर. पहिले उदाहरण सोडवून दाखविले आहे.

हातच्या

द	ए
२	८
+ १	६
४	४

द	ए
५	७
+ १	८

द	ए
६	५
+ २	६

द	ए
८	९
+ ९	९

द	ए
७	७
+ १	५

द	ए
६	१
+ २	९

द	ए
५	४
+ २	७

द	ए
४	९
+ ३	१

१) मेरीकडे १९ बिस्कटे होती, दादाने तिला २४ बिस्कटे दिली, आता तिच्याकडे एकूण किती बिस्कटे झाली ?

हातच्या

द	ए
१	
१	९
+ २	४
४	३

मेरीकडील बिस्कटे
दादाने दिलेली बिस्कटे
एकूण बिस्कटे

२) मनीषकडे ७५ रुपये होते, आईने त्याला १८ रुपये दिले, तर त्याच्याकडे एकूण किती रुपये झाले ?

द	ए

मनीषकडील रुपये
आईने दिलेले रुपये
एकूण रुपये

३) शामरावांच्या गोठ्यात ३५ गाई आणि २५ म्हशी आहेत, तर त्यांच्या गोठ्यात एकूण किती गुरे आहेत ?

द	ए
+	

गोठ्यातील गाई
गोठ्यातील म्हशी
गोठ्यातील एकूण गुरे

४) प्राथमिक शाळेत सर्व इयत्तांमध्ये मिळून ४२ मुले आणि ३९ मुली आहेत, तर त्या शाळेत एकूण किती विद्यार्थी आहेत ?

द	ए
+	

सर्व इयत्तांमधील मुले
सर्व इयत्तांमधील मुली
शाळेतील एकूण विद्यार्थी

५) शबानाकडे मोगऱ्याची ५४ फुले आणि अबोलीची २७ फुले आहेत, तर तिच्याकडे एकूण किती फुले आहेत ?

द	ए
+	

मोगऱ्याची फुले
अबोलीची फुले
एकूण फुले

६) अहमदकडे ३६ मणी होते त्याने आणखी ५८ मणी विकत घेतले तर त्याच्याकडे एकूण किती मणी झाले ?

द	ए
+	

अहमदकडील मणी
विकत घेतलेले मणी
एकूण मणी

७) बलवीरने ५५ रुपयांची फळे आणि ३८ रुपयांची फुले विकत घेतली, तर त्याने एकूण किती रुपयांची खरेदी केली ?

द	ए
+	

फळांची खरेदी रु.
फुलांची खरेदी रु.
एकूण खरेदी रु.

८) मनूने काल एका पुस्तकाची २८ पाने वाचली व आज ३७ पाने वाचली, तर तिने या दोन दिवसांत एकूण किती पाने वाचली ?

द	ए
+	

काल वाचलेली पाने
आज वाचलेली पाने
एकूण वाचलेली पाने

१६. वजाबाकी : हातच्याची

❖ हातच्याची वजाबाकी कर.

द	ए
२	११
९	९
-	८
१	३

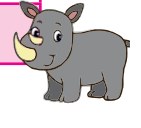
द	ए
५	०
-	२

द	ए
७	४
-	३

द	ए
८	०
-	७

द	ए
९	२
-	४

द	ए
८	४
-	२

द	ए
६	३
-	३

द	ए
३	६
-	८

१) एका बसमध्ये ५६ प्रवासी बसले होते. पुढील थांब्यावर त्यांपैकी २८ प्रवासी उतरले, तर आता बसमध्ये किती प्रवासी शिल्लक राहिले?

द	ए
४	१६
५	६
-	८
२	८

बसमधील प्रवासी
उतरलेले प्रवासी
शिल्लक प्रवासी

२) एका पुस्तकाच्या ९२ पानांपैकी काही पाने समिराने वाचली, तरी सुद्धा तिची २७ पाने वाचायची राहिली, तर तिची किती पाने वाचून झाली?

द	ए
-	

एकूण पाने
वाचायची राहिलेली पाने
वाचून झालेली पाने

३) मनालीने ६९ आणि सनाने ४५ दोरी-वरील उड्या मारल्या, तर मनालीने सनापेक्षा किती उड्या जास्त मारल्या ?

द	ए
-	

मनालीच्या दोरीवरील उड्या
सनाच्या दोरीवरील उड्या
मनालीने जास्त मारलेल्या उड्या

४) शमाचे वय ९२ वर्षे आहे आणि तिच्या आईचे वय ४० वर्षे आहे, तर दोघींच्या वयात किती वर्षांचा फरक आहे ?

द	ए
-	

आईचे वय वर्षे
शमाचे वय वर्षे
दोघींच्या वयातील फरक

५) गौरवच्या आईने ६८ तिळाच्या वड्या केल्या. संक्रांतीला त्याच्या आईच्या ५९ मैत्रिणी आल्या. प्रत्येकीला एक वडी दिली, तर किती वड्या शिल्लक राहतील ?

द	ए
-	

आईने केलेल्या तिळाच्या वड्या
मैत्रिणींना दिलेल्या वड्या
शिल्लक राहिलेल्या वड्या

६) शेतात सकाळी ७२ कबुतरे आली होती. थोड्या वेळानंतर त्यातील ४८ कबुतरे उडाली, तर आता शेतात किती कबुतरे राहिली ?

द	ए
-	

सकाळी आलेली कबुतरे
उडून गेलेली कबुतरे
राहिलेली कबुतरे

७) कोमलकडे ९७ रुपये होते. तिने त्यांतील ७८ रुपयांचा खाऊ घेतला, तर तिच्याकडे किती रुपये शिल्लक राहिले ?

द	ए
-	

कोमलकडे असलेली रक्कम
खाऊसाठी खर्च केलेली रक्कम
शिल्लक रक्कम

८) राघवच्या आईने उडदाचे ८२ पापड व बटाट्याचे ५६ पापड केले, तर उडदाचे पापड किती जास्त केले ?

द	ए
-	

उडदाचे पापड
बटाट्याचे पापड
उडदाचे जास्त केलेले पापड

❖ विदूषकाच्या चित्रावर सांगितल्याप्रमाणे क्रिया कर आणि खाली दिल्याप्रमाणे रंग भर.

The clown is holding several balloons with math problems. The problems are:

- $26 - 38$
- $84 + 92$
- $24 + 26$
- $69 - 6$
- $69 - 23$
- $90 - 99$
- $34 + 99$
- $42 + 36$
- $29 - 36 =$
- $82 + 22 =$
- $68 + 24$
- $26 - 42$
- $22 + 28$
- $64 - 32$
- $66 + 22$
- $90 - 23$
- $62 - 96$
- $83 + 90$
- $29 + 63$
- $29 - 4$
- $29 + 63$

The table to the right contains the following information:

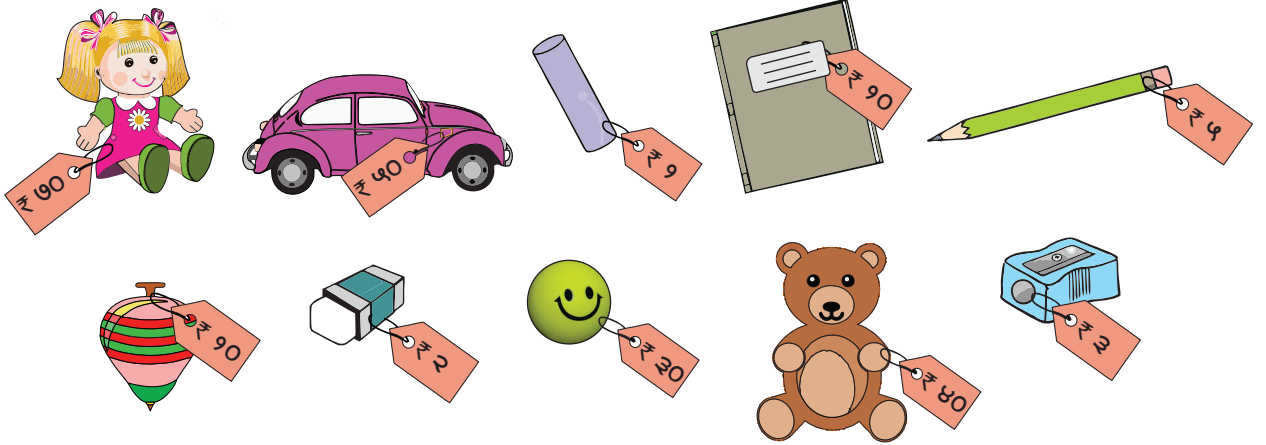
उत्तर	रंग
५३	
६४	
४७	
९०	

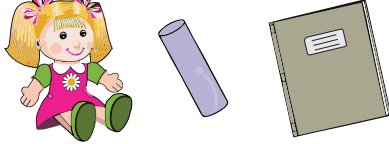
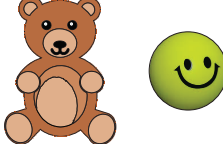

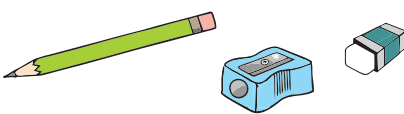
१७. नाणी-नोटा

❖ नाणी-नोटांचा उपयोग करून दिलेली रक्कम तयार कर.

रक्कम						
₹ ६३	०	२	९	२	९	९
₹ ७८						
₹ ९०						
₹ ९६						

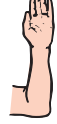

❖ खरेदी केलेल्या वस्तूंची किंमत पाहून एकूण रक्कम दुकानदाराला दे.

खरेदी केलेल्या वस्तू	एकूण रक्कम रु.	खरेदी केलेल्या वस्तू	एकूण रक्कम रु.
			
			

१८. लांबी मोजूया

❖ दिलेल्या एककाने लांबी मोजून लिही.

वस्तू	 (वीत)	 (हात)	 (पेन्सिल)
फळ्याची लांबी			
टेबलाची उंची			
दरवाजाची रुंदी			
फरशीची लांबी			
खिडकीची लांबी			

❖ तुमच्या वर्गातील मुलाने व तुमच्या शिक्षकांनी टेबलाची लांबी वितीने मोजली तर कोणाच्या वितीची संख्या जास्त येईल? त्याला ○ कर.

शिक्षक

मुलगा

❖ दरवाजाची खालची बाजू तू वितीने, पावलाने व हाताने मोज व ती खालील चौकटीत लिही.

पावले

विती

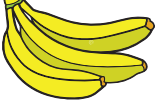

हात

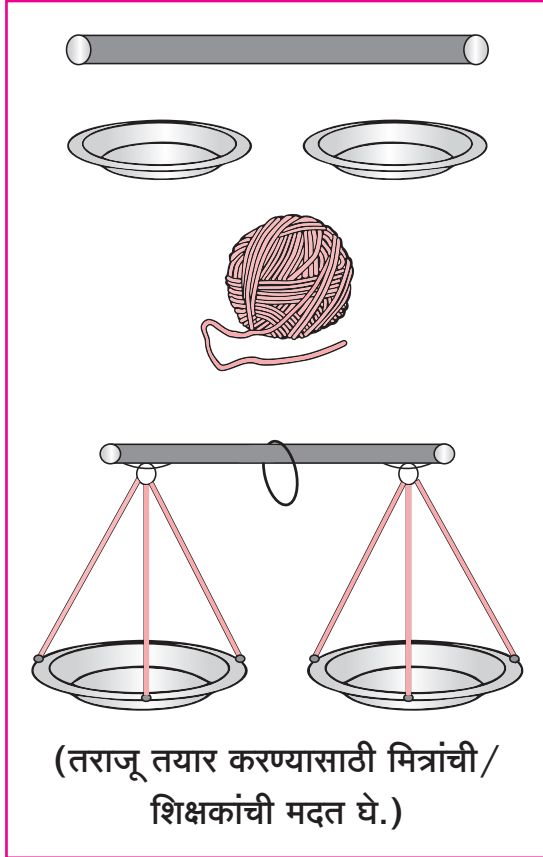
(दरवाजाची खालची बाजू (रुंदी) तीच असली तरी मापात फरक का पडला?)

१९. वजन करूया

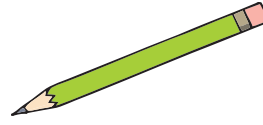
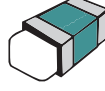
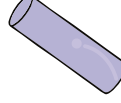

❖ जास्त वजन असलेल्या वस्तूच्या शेजारील चौकटीत (✓) अशी खूण कर.

	☐		☐
	☐		☐
	☐		☐

❖ तराजू बनविण्यासाठी खालील वस्तूंचा उपयोग कर.

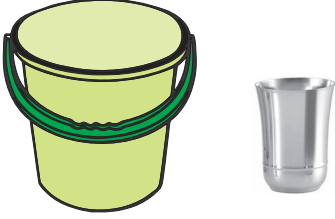

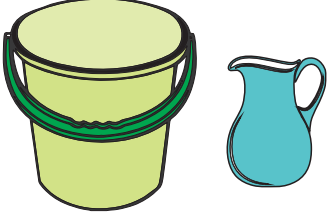

❖ तू तयार केलेल्या तराजूच्या साहाय्याने वस्तूंचे वजन करण्यासाठी चिंचोके/बिया/ गोट्या किंवा ठोकळे वापर. तक्ता पूर्ण कर.

वस्तू	चिंचोके/बिया गोट्या/ठोकळे
	उदा. १० चिंचोके

(शिक्षक/पालक यांनी प्रत्यक्ष कृती करून घ्यावी.)

२०. धारकता मोजूया

❖ आधी अंदाजे व नंतर मोजून लिही. (शिक्षक/पालक यांनी प्रत्यक्ष कृती करून घ्यावी.)

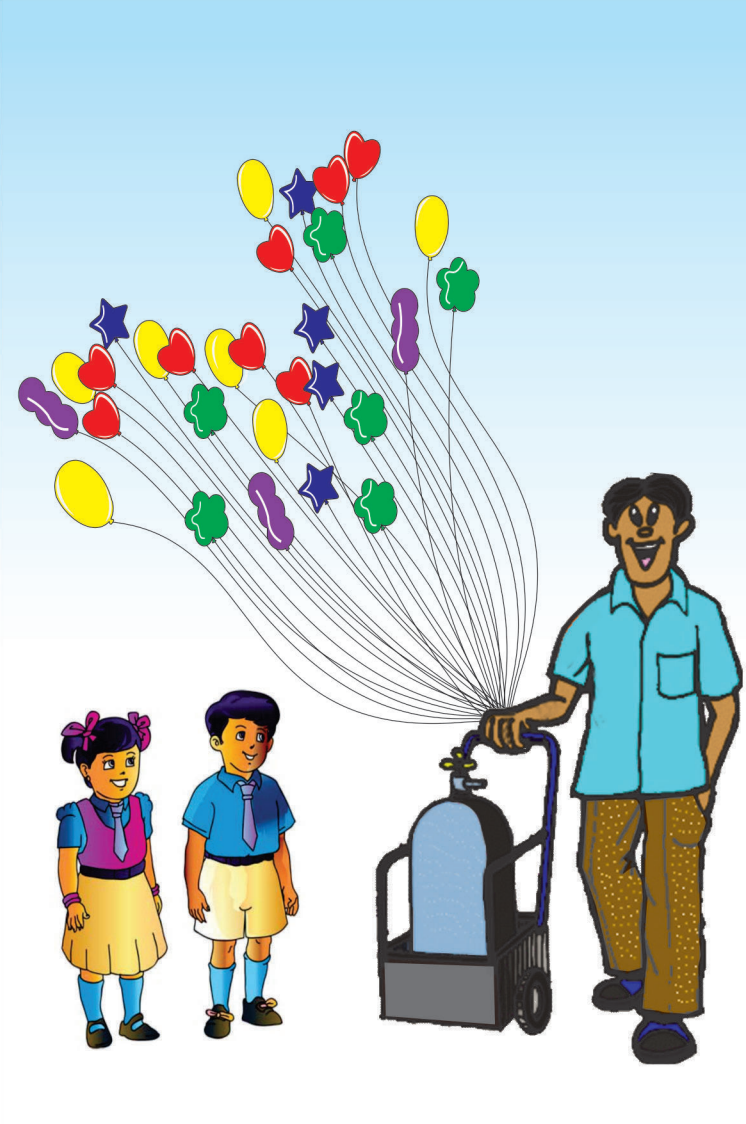
	अंदाजे	प्रत्यक्ष
	बादलीमध्ये ग्लास पाणी मावेल.	बादलीमध्ये ग्लास पाणी मावले.
	बादलीमध्ये तांबे पाणी मावेल.	बादलीमध्ये तांबे पाणी मावले.
	बादलीमध्ये जग पाणी मावेल.	बादलीमध्ये जग पाणी मावले.
	बादलीमध्ये वाट्या पाणी मावेल.	बादलीमध्ये वाट्या पाणी मावले.

❖ धारकतेनुसार योग्य चढता क्रम ओळख व त्याखालील चौकटीत (✓) अशी खूण कर.

 ☐	 ☐	 ☐
---	---	---

२९. माहितीचे व्यवस्थापन

❖ चला गंमत करू व रंग भरू.

एका फुग्यासाठी एकच रकाना रंगव.					
१०					
९					
८					
७					
६					
५					
४					
३					
२					
१					
फुगे					

वरील चित्रावरून रिकाम्या जागा भर.						एकूण
फुग्याचा रंग	लाल	
फुग्यांची संख्या	८					

❖ चित्र पाहून खेळण्यांची संख्या लिही.

खेळणी	कार	पतंग	बाहुली	बॅट	बॉल
मानसीकडे					
राजूकडे					

१)	मानसीजवळ एकूण किती कार आहेत ?	
२)	राजूजवळ किती पतंग आहेत ?	
३)	राजू व मानसीकडे मिळून किती पतंग आहेत ?	
४)	दोघांजवळ मिळून एकूण किती बॉल आहेत ?	
५)	मानसीकडे एकूण किती खेळणी आहेत ?	
६)	राजूकडे बॅट-बॉलच्या किती जोड्या आहेत ?	
७)	मानसीकडे राजूपेक्षा किती बॅट जास्त आहेत ?	

२२. आकृतिबंध पूर्ण करूया

❖ निरीक्षण करुन आकृतिबंध पूर्ण कर.

==	↕↕	==	↕↕			
☹	😊	☹	☹			
🌿	🌿	🌿				
AA	BB		DD			GG
२	१२	२२	३२			

❖ दिलेली चित्रे व अंक यांपासून वेगवेगळे आकृतिबंध तयार कर.
(चित्रे/अंक कितीही वापरू शकतोस.)

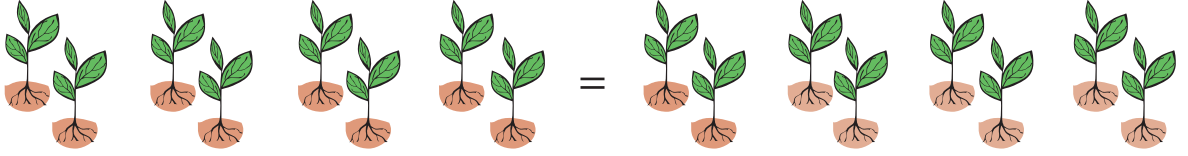
				१	२	०	३	४
				५	६	७	८	९
								

२३. गुणाकार शिकण्यापूर्वी

❖ शाळेच्या परसबागेत अॅना, समिरा, अहमद व सचिन यांनी प्रत्येकी दोन रोपे लावली.

अॅना समिरा अहमद सचिन

एकूण लावलेली रोपे

$$\boxed{२} + \boxed{२} + \boxed{२} + \boxed{२} = \boxed{८}$$

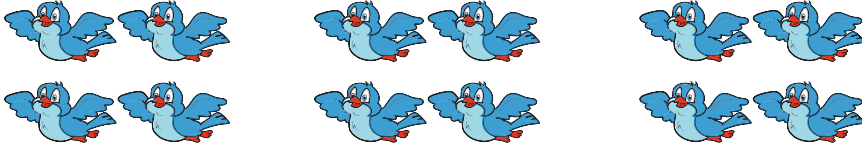
चार वेळा दोन रोपे

म्हणजे एकूण आठ रोपे लावली.

$$२ \times ४ = \boxed{८}$$

२ गुणिले ४ बरोबर ८

❖

$$\boxed{} + \boxed{} + \boxed{} = \boxed{}$$

$\boxed{}$ वेळा $\boxed{}$ पक्षी

म्हणजे एकूण $\boxed{}$ पक्षी झाले.

❖ वर दिलेल्या कृतीप्रमाणे खालील उदाहरण सोडव.

१) एकूण किती बशा आहेत?

२) एका बशीत किती चकल्या आहेत?

३) एकूण किती चकल्या आहेत?

$$\text{पाच वेळा तीन म्हणजेच} = \boxed{} + \boxed{} + \boxed{} + \boxed{} + \boxed{} = १५$$

$$३ \times ५ = \boxed{}$$

श्रेयनामावली

कार्यपुस्तिका : इयत्ता - दुसरी : विकसन, लेखन निर्मिती सहभाग

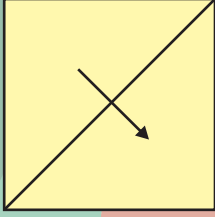
अ.क्र.	नाव	पद	कार्यालय
१.	अनुपमा तावशीकर	वरिष्ठ अधिव्याख्याता	जिल्हा शिक्षण व प्रशिक्षण संस्था, सिंधुदुर्ग
२.	डॉ. भागिरथी गिरी	वरिष्ठ अधिव्याख्याता	जिल्हा शिक्षण व प्रशिक्षण संस्था, लातूर
३.	विजय गायकवाड	वरिष्ठ अधिव्याख्याता	जिल्हा शिक्षण व प्रशिक्षण संस्था, धुळे
४.	शैलेश पाटील	अधिव्याख्याता	जिल्हा शिक्षण व प्रशिक्षण संस्था, जळगाव
५.	डॉ. दिनेश चौधरी	अधिव्याख्याता	जिल्हा शिक्षण व प्रशिक्षण संस्था, ठाणे
६.	शिवाजी ठाकूर	अधिव्याख्याता	जिल्हा शिक्षण व प्रशिक्षण संस्था, धुळे
७.	निलोफर पटेल	अधिव्याख्याता	प्रादेशिक विद्या प्राधिकरण, औरंगाबाद
८.	चंदन कुलकर्णी	प्र. गटशिक्षणाधिकारी	पंचायत समिती, अंबाजोगाई
९.	अतुल कुलकर्णी	विषय सहायक	जिल्हा शिक्षण व प्रशिक्षण संस्था, नांदेड
१०.	अश्विन किनारकर	विषय सहायक	प्रादेशिक विद्या प्राधिकरण, नागपूर
११.	बालाजी जबडे	विषय सहायक	जिल्हा शिक्षण व प्रशिक्षण संस्था, हिंगोली
१२.	उमेश राऊत	विषय सहायक	जिल्हा शिक्षण व प्रशिक्षण संस्था, पालघर
१३.	सुभाष मारवाडे	विषय सहायक	जिल्हा शिक्षण व प्रशिक्षण संस्था, गोंदिया
१४.	मनीष दिघेकर	विषय सहायक	जिल्हा शिक्षण व प्रशिक्षण संस्था, अमरावती
१५.	गजानन पवार	विषय सहायक	जिल्हा शिक्षण व प्रशिक्षण संस्था, बुलडाणा
१६.	विश्वंभर आळणे	विषय सहायक	जिल्हा शिक्षण व प्रशिक्षण संस्था, वाशिम
१७.	बसवेश्वर कल्याणकस्तुरे	विषय सहायक	जिल्हा शिक्षण व प्रशिक्षण संस्था, रत्नागिरी
१८.	प्रभाकर काकडे	मुख्याध्यापक	जि. प. प्राथ. शाळा गाढेजळगाव, ता. जि. औरंगाबाद
१९.	आण्णापा परीट	सहशिक्षक	न्यू इंग्लिश स्कूल, ज्युनि. कॉलेज, लाट, जि. कोल्हापूर
२०.	सुवर्णा देशपांडे	सहशिक्षिका	न्यू इंग्लिश स्कूल, सातारा
२१.	नामदेव धनावडे	उपशिक्षक	जि. प. प्राथ. शाळा म्हाते खु., ता. जावळी, जि. सातारा.

शिक्षक/पालकांसाठी सूचना : १) विद्यार्थ्यांना स्वयं-अध्ययनाची सवय आणि अध्ययन निष्पत्तीनिहाय प्रगती करण्याची संधी मिळावी या हेतूने ही कार्यपुस्तिका तयार करण्यात आली आहे. २) पाठ्यपुस्तकातील आशय किंवा पाठ्यांश शिकल्यावर विद्यार्थ्यांनी नियमितपणे कार्यपुस्तिकेतील कृती पूर्ण कराव्यात ही अपेक्षा आहे. ३) ही कार्यपुस्तिका आकर्षक करण्यासाठी भरपूर चित्रांचा, आवश्यक तेथे रेखीव आकृत्यांचा व सारण्यांचा तसेच कार्यपुस्तिकेतील कृतींमध्ये रंजकता आणण्यासाठी गणितीय कोड्यांचा समावेश केला आहे. ४) कार्यपुस्तिकेतील प्रत्येक कृती विशिष्ट अध्ययन निष्पत्तीवर आधारित असून शिक्षकांनी अध्ययन प्रक्रियेच्या अंतिम टप्प्यावर भर न देता प्रत्येक विद्यार्थी अपेक्षित क्षमता प्राप्त करू शकेल याकडे लक्ष द्यावे. ५) शैक्षणिक वर्षात प्रत्येक विद्यार्थी कार्यपुस्तिकेतील कृती पूर्ण करेल यासाठी शिक्षकांनी स्थानिक परिस्थितीनुरूप नियोजन करावे. ६) कार्यपुस्तिकेत बहुतांश ठिकाणी कृतीच्या सुरुवातीला नमुन्यादाखल काही कृती करून दाखविल्या आहेत; ज्यांचा उपयोग करून विद्यार्थी पुढील कृती स्व-प्रयत्नांनी पूर्ण करतील. ७) शिक्षकांनी विद्यार्थ्यांना गरजेनुसार वैयक्तिक अथवा गटात मदत करावी. ८) गणिती संकल्पना मुलांमध्ये संक्रमित करताना स्थानिक परिसरातून त्या संकल्पना मुले शिकू शकतील अशा संधी निर्माण करण्याचा प्रयत्न शिक्षकांनी करावा तसेच अशा संधी शोधण्यास मुलांना प्रोत्साहन द्यावे किंवा प्रवृत्त करावे. ९) विद्यार्थ्यांचे मूल्यांकन करणे हा या कार्यपुस्तिकेचा एकमेव उद्देश नसून गणिताची भीती दूर करून गणिताचा आनंद घेण्यासाठी शिकविणे हा आहे. १०) प्रत्येक मूल गणित शिकू शकते हा विश्वास मनात बाळगून शिक्षकांनी प्रत्येक विद्यार्थ्यांला या कार्यपुस्तिकेच्या मदतीने अध्ययन-अध्यापन प्रक्रियेत सहभागी करून घ्यावे.

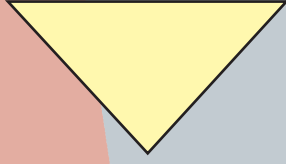
चला बनवूया

कागदाला घड्या घालून कुत्र्याचे पिल्लू आणि घर बनव.
यासाठी तुला हवा आहे एक चौरसाकृती घोटीव कागद आणि काही रंग.

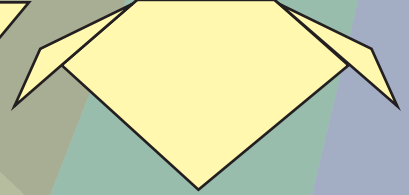
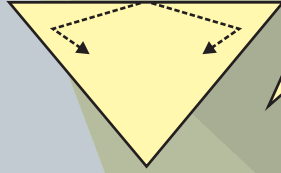
१. कुत्र्याचे पिल्लू

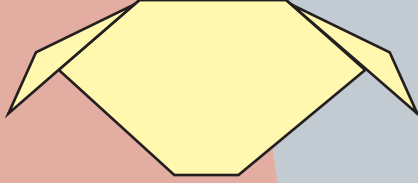
१. कागदाला अर्धी घडी घाल.
ज्यामुळे तुला त्रिकोणाकृती
मिळेल.

२. खाली टोक येईल असा
त्रिकोण धर.

३. आता वरचे दोन्ही कोपरे
खालच्या बाजूला दुमड.

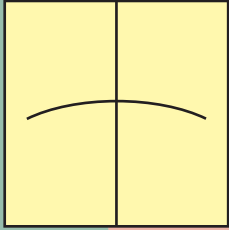
४. खालचा कोपरा मागच्या
बाजूला दुमड.

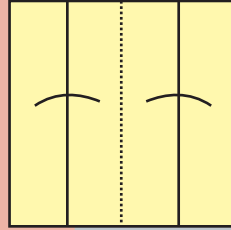
५. डोळे आणि नाक काढ.
आता कुत्र्याचे पिल्लू रंगव.

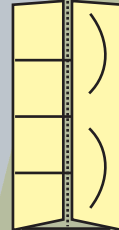
२. घर

१. कागदाला अर्धी
घडी घाल.

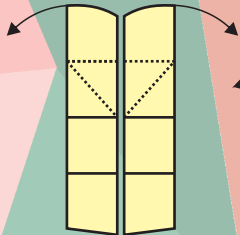
२. मध्यरेषेपर्यंत येईल अशी
घडी घाल.

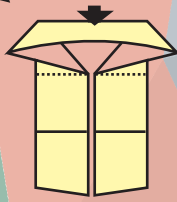
३. ठिपक्याच्या रेषेपर्यंत
घडी कर.

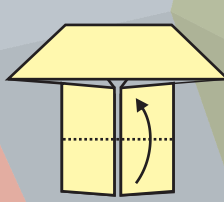
४. पाठीमागच्या
बाजूने घडी कर.

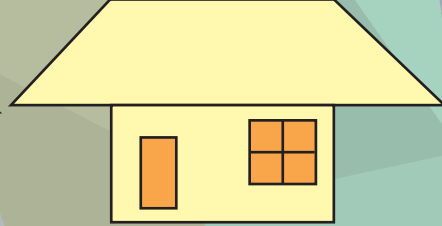
५. उघड

६. सपाट कर.

७. ठिपक्याच्या रेषेपर्यंत
घडी कर.

८. दरवाजा आणि खिडकी काढून
पूर्ण कर. आता घर रंगव.